

SLOVENSKI GOSPODAR

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—.
Poštno-čekovni rač. 10.603.

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo in upravnništvo: Maribor, Koroška 5.
Telefon 2113.

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 120.

Zadružništvo v stiski.

Občni zbor Zadružne zveze v Ljubljani dne 4. junija, ki ga je mesto odsotnega predsednika dr. Antona Korošca vodil 2. podpredsednik dr. Karel Capuder, je podal jasno sliko velikanskih naporov našega zadružništva, da ohranimo to, kar smo pridobili v desetletjih težkega dela pred svetovno vojno in po vojni.

Gospodarska in denarna kriza in zadružništvo.

Načelstveno poročilo je s kratkimi in krepkimi potezami začrtalo naš gospodarski položaj in trpljenje našega naroda na gospodarskem polju. Revščina je zavladovala na kmetih, vasi ne premorejo več za luč v zimskih večerih, naselja ne spravijo skupaj več za sol — kmetove vrednosti pa se prodajajo za vsako ceno. Vse te težke razmere našega naroda čuti tudi naše zadružništvo, zlasti v denarni krizi, ki je postala vedno težja. Zadrugarji, ki sede v načelstvih kreditnih zadrug, vedo, da je posebna bolečina našega zadružništva ta, da ima zvezane roke, ko ne more pomagati tistim, ki so vanj zaupali, ki so zbirali težko zaslužene prihranke za hude čase. Tako ne more zadružništvo, ki je organizirana samopomoč, pomagati najpotrebnejšim. Kdaj bo konec vsega tega, ne vemo.

Ziveli smo v pričakovanju, da bo, ko v drugih državah, posegla vmes država, toda to se ni zgodilo. Nakopičevanje denarja je obstojalo naprej, razpoložljivi denar pa so pritegnili privilegirani denarni zavodi. Uredba o varstvu

kmetov iz pretekle jeseni je samo položila kmetu breme z ene rame na drugo, poleg tega pa je dovolila počasno likvidacijo denarnim zavodom, ki je doslej zakonito niso imeli. Vprašanje obrestne mere za kmetijske dolgeve je pomenilo za one zadruge, ki so delale z izposojenim denarjem, hud udarec. Glede tega, kdo je zaščiten, so se začeli ponovni spori. Ko je izšla uredba dne 22. novembra o zaščiti denarnih zavodov, je postalo aktualno vprašanje, ali ne kaže, da gre tudi naše zadružništvo, če ne vse, pa vsaj v večini pod zaščito. Mnogo se je o tem razpravljalo, toda zadruge se izlepa niso mogle odločiti za tako zaščito. Nekatere zadruge pa so spoznale, da brez zaščite ne gre. Kar se tiče Zadružne gospodarske banke, njena zamisel sega nazaj v predvojno dobo. Povojne razmere so pospešile hiter razvoj nove banke. Vse do leta 1931 je poslovanje banke stalno narasčalo. Maja 1931 je banka upravljala 1560 milijonov tujega denarja. Toda prišla je znana kriza denarnih zavodov in bilančna vsota se je zmanjšala do letos na 330 milijonov Din. Zmanjšali pa so se tudi bančni posli in primerno seveda tudi zaslužek.

Večir je bil pomen zadružništva doslej, še večji pa bo v bodočnosti. Vsa sedanja doba govori vedno bolj za zadružno idejo. Papeževa okrožnica »Quadragesimo anno« je podčrtala stanovsko ureditev države in skoro pol Evrope ponavlja to misel na najrazličnejše načine. Vsem idejam stanovske ureditve države in načrtnega gospo-

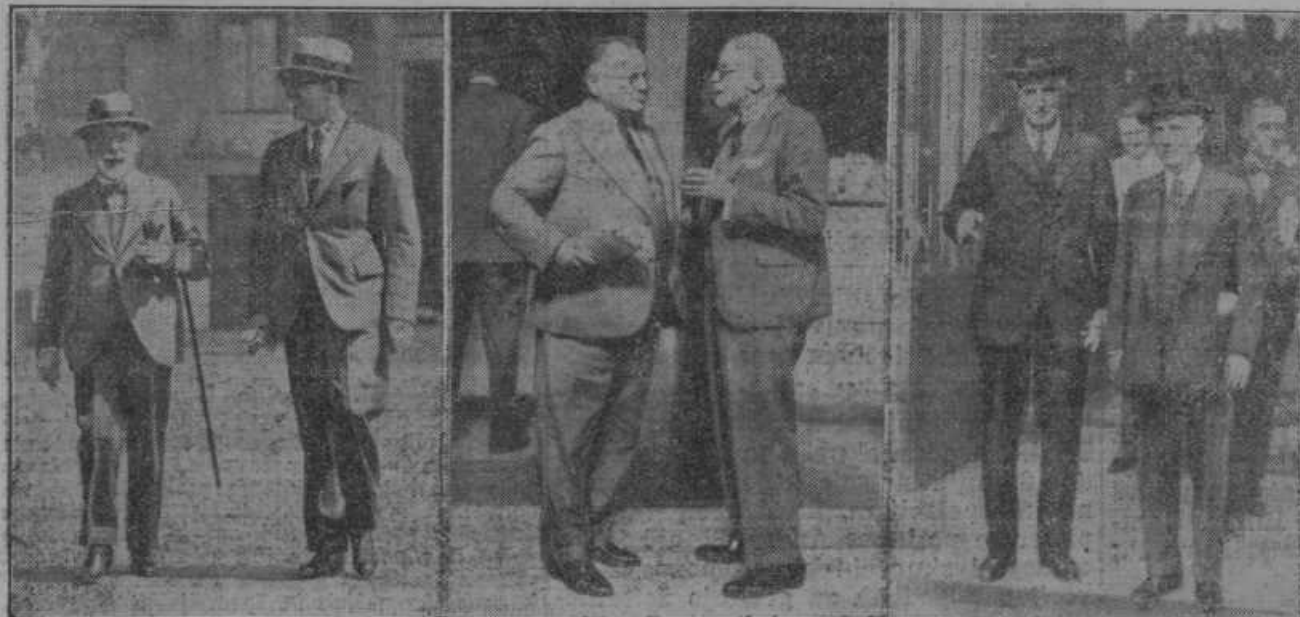
darstva je pripravljalo in pripravlja zadružništvo pot. Kar se posebej tiče našega slovenskega zadružništva, stoji z njim in pade samozavest našega kmeta. Treba je storiti vse, da obdržimo temelje našega naroda, med katere spada tudi naše zadružništvo, močne in zdrave.

Članstvo, računski zaključek, uprava.

Število članic Zadružne zveze je lani naraslo za 10, od 663 na 673. Nanovo je pristopilo 25 članic, odpadlo pa jih je zaradi likvidacije, izključitve in konca kurza 15, tako da znaša čisti prirastek 10 (leta 1932 je znašal prirastek 13). V teh številkah se zrcali tudi kriza v ustanovitvenem gibanju naših zadrug, ker so bile lani gospodarske razmere neizpremenjeno slabe.

Po skupinah so se razdelile ob koncu leta 1933 zadruge sledeče (v oklepajih podatki za l. 1932): kreditne 339 (336), mlekarke 34 (36), živinorejske 57 (57), kmetijske strojne 38 (37), zadružne elektrarne 23 (23), vinarske 10 (10), vodovodne 12 (12), nabavne in konzumne 82 (75), stavbinske 30 (30), obrtne 26 (28), razne 20 (17) in osrednje 3 (3). Po okoliših sodišč so se zadruge razdelile sledeče: okrožno sodišče Ljubljana 268 (268), okrožno sodišče Novo mesto 106 (105), Celje 117 (112), Maribor 162 (160) in Hrvatska 20 (20).

Primerjava računskih zaključkov za 1933 in 1932 ne kaže znatnih izprememb. Bilančna vsota se je celo povečala. Zmanjšalo pa se je lombardno posojilo pri Narodni banki, dočim je reskont ostal neizpremenjen. Med aktivami so se zmanjšale terjatve v tekočem

Z razorožitvene konference v Ženevi. Na sliki stoje od leve proti desni: francoski zunanji minister Barthou in generalni tajnik Massigli; ruski komisar za zunanje zadeve Litvinov z udeležencem posveto- vanj; angleški zunanji minister Simon in ameri- kan- ski odposlanec Davis.

Sveinica kmeiske grude sv. Bernardka.

Lepa knjiga, 32 slik na posebnem umetniškem papirju. Cena knjigi 24 Din broširana, in 34 Din vezana. Naročila sprejema

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

računu. V ostalem je bilo stanje 1. 1933 naslednje (v oklepajih podatki za leto 1932, vse v milijonih dinarjev):

Aktiva: Gotovina in Poštna hranilnica 0.02 (0.02), tekoči račun 63.0 (66.3), naložba 125.0 (117.0), efekti 16.3 (16.9), tuji deleži 0.1 (0.1), nepremičnine 0.93 (0.91).

Pasiva: Deleži 1.67 (1.67), rezerve 0.48 (0.43), vloge v tekočem računu 199.4 (195.14), reeskont pri Narodni banki 2.0 (2.0), lombard pri Narodni banki 1.75 (2.012), čisti dobiček 0.03 (0.02).

Čisti dobiček je znašal leta 1933 — 33.502 Din, leta 1932 pa 17.211 Din.

Račun zgube in dobička daje to-le sliko v tisočih Din (v oklepajih podatki za leto 1932):

Dobiček: Upravni dohodki 456 (567), Narodni gospodar 26 (24), obresti 14.220 (15.903), dohodki nepremičnin 245 (238).

Zguba: Upravni stroški 1.142 (1.211), Narodni gospodar 51 (48), obresti 13.420 ((15.238), stroški nepremičnin 162 (142), odpisi 117 (21), članarina Glavni zadrugi 25 (25), zadrugi tečaji 13 (15), čisti dobiček 17 (34).

K postavki upravni stroški bi bilo omeniti veliko zmanjšanje, ki traja že dalje časa. Zvezni upravni stroški so znašali še leta 1929 — 1.65 milijonov D, pa so se lani znižali na 1.14 mil. Din, kar je skoraj ena tretjina in dokaz zelo varčnega gospodarstva zveze.

Skupni promet še daleč ne dosega onih časov, ko je služila Zveza za denarno izravnavo med svojimi članicami. Leta 1930 je dosegel promet svoj višek z 1.251.5 mil. Din, leta 1932 je znašal še 592.3 mil. Din in se je lani skrčil na 263.2 mil. Din, kar je najnižja svota po vojni.

Soglasno je bilo izvoljeno staro načelstvo, odbor in nadzorstvo.

Upravo Zadrugne zveze tvorijo:

Načelstvo: dr. Anton Korošec, Bogomil Remec, dr. Karel Cepuder, Fr. Gabrovšek, dr. Jakob Mohorič, dr. Franc Schaubach in Valentin Zabret.

Odbor: Anton Cestnik, Celje; Iv. Černoga, Zdolet; Josip Klekl, Črensovci; dr. Josip Leskovar, Maribor; Ivan Lovrač, Podlipovica, Medija-Izlake; Jernej Podbevšek, Škofjaloka; Janez Strgin, Kaplja vas pri Komendi; dr. Dom. Žvokelj, Kamnik.

Nadzorstvo: Ignacij Zaplofnik, Ljubljana; dr. Anton Breclj, Ljubljana; J. Fatur, Radovljica; Ivan Klemenčič, Ig; Josip Osana, Ljubljana; Jakob Ramovš v Velikih Laščah; Matej Rihar, Kamnik; Martin Steblovnik, Šmartin na P.; dr. Stanko Žitko, Ljubljana.

IZ RAZNIH DRŽAV

V NAŠI DRŽAVI.

Naš zunanji minister Jevtič se je odpeljal z razorožitvene konference v Ženevi v Pariz, kjer se je mudil 11., 12. in 13. junija.

Načrt zakona o mestnih občinah bo predložen narodni skupščini meseca junija. Glavne določbe novega zakona so naslednje: Zakon je osnovan za 74 naših mest. Nova mesta se bodo proglašala samo z ukazom kralja. Občinsko upravo v mestni občini bo tvoril mestni svet. Število njegovih članov bo odvisno od števila mestnih prebivalcev. Dve tretjini mestnih svetnikov bosta voljeni na osnovi splošnega, enakega, direktnega in javnega glasovanja po proporciji. Mandati se bodo dodelili na isti način, kakor v podeželskih občinah. Ostala tretjina občinskih svetnikov bo imenovana od nadzorne oblasti. Volitve se bodo vršile vsaka štiri leta. Izvoljen je lahko le oni, ki je star 30 let in biva najmanj 5 let v dotičnem mestu. Pritožbe proti volitvam gredo na Drž. svet. Predsednik občine (župan) je nosilec kandidatne liste, ki je dobila največ glasov. — Posebno poglavje zakonskega osnutka se ranaša na ureditev razmerja občinskih uslužbencev. Zakon vsebuje načelne določbe, ki se morajo v podrobnostih izvesti s posebnim statutom. Temeljna določba zakona je, da se morajo občinski uslužbenci tako v pogledu prejemkov, kakor v pogledu usposobljenosti izenačiti z državnimi uslužbenci. Pokojnine občinskih uradnikov plačujejo mestne občine same, pokojnine za njihove rodbine pa izplačuje notranje ministrstvo iz posebnega za to ustanovljenega fonda. — Upravna nadzorna oblast za občinsko poslovanje je notranje ministrstvo, ki pa lahko nadzorstvo deloma ali v celoti prenese na banske uprave. Notranji minister sme odstaviti župana, podžupana ali tudi ves občinski svet ter razpisati nove volitve, ako ugotovi, da dotični funkcionarji niso vršili svojih dolžnosti, ali so škodovali interesom države. Dve leti po uveljavljenju zakona ne more biti proglašeno nobeno novo mesto. V tej prehodni dobi dveh let se mestno ozemlje lahko spremeni s kraljevim ukazom na predlog notranjega ministra, kasneje pa samo s posebnim zakonom. Za pridobivanje in za izgubo občanstva v mestih veljajo enake določbe kakor pri kmečkih občinah. — Vsi mestni uslužbenci nastavljeni po sedaj veljavnih službenih pragmatikah, se postavijo na razpoloženje. Službene pragmatike se morajo po uveljavljenju zakona prilagoditi določbam tega zakona.

Ponovni — hudi očitki bivšemu železniškemu ministru v narodni skupščini. Narodna skupščina se je sestala dne 8. junija na sejo, ki je bila posvečena interpelacijam. Bivši prometni minister in poslanec Andra Stanič je na omenjeni skupščinski seji ponovno govoril o pogodbah za gradnjo železniških prog po naši državi, katere je skle-

nil prejšnji prometni minister Lazar Radivojevič. Po Staničevem očitku je oškodoval Radivojevič državo za 800 milijonov Din. Na očitke g. Staniča je odgovoril predsednik vlade Uzunovič in povedal poslancem, da preiskuje slučaj Radivojeviča po sklepu vlade od dne 18. maja letos posebna strokovna komisija.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Atentatorska nasilnost avstrijskih hitlerjevcev. Deveti junij je bil po celi Avstriji dan dinamičnih atentatov na železniške proge in moste. Poškodbe prog so tolikanj občutne, da je bil promet po nekaterih ustavljen za nekaj ur, ponekod bodo trajala popravila mostov par dni. Pri vseh številnih napadih ni bilo nobenih človeških žrtev. Ker je v toliki meri ogrožena javna varnost v celi republiki, je sklenila vlada poostrety izjemnega stanja in bo kaznovan vsak najmanjši prestop, pek s smrtjo. Povečano bo število orožništva in kmetje so se ponudili, da bodo stražili železniške proge prostovoljno. Radi neprestanih vznemirjanj so ljudje po mestih ter večjih krajih tako preplašeni, da se zalagajo z živili. Živiljske potrebščine so v cenah zelo poskočile in vse zahteva, da se odprejo meje za uvoz živil.

Hitler in Mussolini sta se sestala 12. junija na Italijanskem v Ricione.

Čehoslovaška in Romunija sta priznali sovjetsko Rusijo. Omenjene države so že imenovalle svoje poslanike.

Ne željo romanskega kralja bodo spremenili ustavo. Cilj nove ustave bo: poenostavljenje uprave ter zmanjšanje števila senatorjev, poslancev in velikih županov. Na spremembo ustave so načelno pristale vse stranke in bo na jesen sestavljena vlada iz vseh strank.

V Belgiji je izbruhnila dne 6. junija vladna kriza. Vlada Brocquevillea je dobila v zbornici nezaupnico, katero so povzročili socialisti, ki so razcepili vladno večino liberalcev in katolikov. — Kralj je poveril sestavo vlade Brocquevillu, ki je že sestavljena.

Ponesrečen državni prevrat v Litvi. V noči od 6. na 7. junij je nameraval 51letni profesor Voldemaras s pomočjo višjih oficirjev državni prevrat na Litvanskem, kjer je predsednik republike Smetona. Puč ni uspel in Voldemarasa so vtaknili pod ključ. Voldemaras se je že bil polastil na sličen način diktature, pri koje krmilu se je držal od leta 1926 do 1929. Voldemaras je fašisti najbolj zagrizen sovražnik Cerkve in prijatelj Nemčije.

★

Pri železniških težkočah, izgubljenem teku, zagaženju, napetosti, zgač, vzpehavanju, tesnobi, bolečinah v čelu, nagnjenju k bluvanju povzročita 1—2 čaši naravne »Franz Josefove« vode temeljito iztrebljenje prebavi. Mnenja bolnišnic izpričujejo, da jemljejo »Franz Josefovo« vodo radi tudi oni, ki morajo dolgo polegati v postelji in jim zelo prija ta voda. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specializiranih trgovinah.